

УДК 81'33:343.98:[341.485+343.341.1]

<https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.28>

Фролова Анастасія Олексіївна

судовий експерт Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України

<https://orcid.org/009-0005-1528-6472>
edamenko15@gmail.com

Бібліографічний опис статті: Фролова А.О. (2026). Експертна оцінка закликів до геноциду та розпалювання ворожнечі: аналіз міжнародної практики. *Криміналістика і судова експертиза*, 71, 436–446. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.28>

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ЗАКЛИКІВ ДО ГЕНОЦИДУ ТА РОЗПАЛЮВАННЯ ВОРОЖНЕЧІ: АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ

У статті проведено комплексний аналіз сучасної практики притягнення до відповідальності за публічні заклики до геноциду та розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі, що є критично важливим в умовах гібридних загроз, інформаційних війн і глобальних конфліктів. **Проблематика дослідження** полягає у складних викликах перед правоохоронною та судовою системами щодо розмежування свободи вираження поглядів і кримінально караних діянь, виражених у поширенні деструктивного контенту для формування ненависті й ворожнечі між расовими, національними, етнічними й релігійними групами та впливі на широке коло осіб з метою спонукання його до цілі знищити всю расу, націю, етнос, релігійну групу (або їх частину). **Метою дослідження** є зіставлення правових та лінгвістичних критеріїв кваліфікації закликів до геноциду та розпалювання ворожнечі. **Методологічною основою** роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема системно-структурний аналіз при вивченні елементів складу злочину, порівняльно-правовий метод для зіставлення вітчизняного законодавства з міжнародними стандартами, а також контекстуально-інтерпретаційний метод для аналізу судових прецедентів. **Наукова новизна** дослідження полягає в розробці підходу до диференціації понять розпалювання ворожнечі та прямого заклику до геноциду, що базується на комунікативно-прагматичному аналізі мовлення. У **висновках** деталізуються ознаки розмежування прямого публічно-

го заклику до геноциду з розпалюванням ворожнечі та ненависті, сформульовані на основі ретроспективного аналізу рішень Міжнародного трибуналу щодо Руанди, розгляду справ у суді стосовно М'янми, Боснії (часів існування Югославії), які стали фундаментом для сучасного розуміння цих правопорушень; підкреслюється необхідність використання міжнародного досвіду експертної оцінки текстів у національній практиці для забезпечення об'єктивності та невідворотності покарання за поширення людиноненависницьких ідеологій. Додатково підкреслюється значення міждисциплінарної взаємодії права і лінгвістики для підвищення ефективності кваліфікації відповідних кримінальних правопорушень.

Ключові слова: геноцид, заклики до геноциду, розпалювання ворожнечі, мова ненависті, лінгвістична експертиза, кримінальна відповідальність, семантико-текстуальний аналіз, злочини проти людяності; кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина.

Frolova Anastasiia

*forensic expert Ukrainian Scientific Research Institute
of Special Equipment and Forensic Expertise
of the Security Service of Ukraine*

*<https://orcid.org/009-0005-1528-6472>
edamenko15@gmail.com*

EXPERT ASSESSMENT OF INCITEMENT TO GENOCIDE AND INSTIGATION OF HATRED: ANALYSIS OF INTERNATIONAL PRACTICE

To cite this article: Frolova, A. (2026). Zaklyky do henotsydu ta rozpalivannia nenavysti: mizhnarodnyi dosvid [Calls for genocide and incitement of hatred: international experience]. *Criminalistics and Forensics*, 71, 436–446. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.28>

The article presents a comprehensive and interdisciplinary analysis of contemporary practices of holding individuals criminally liable for public incitement to genocide and the incitement of national, racial, or religious hatred, which is critically important in the context of hybrid threats, information warfare, and global conflicts. It is argued that the dissemination of destructive content aimed at fostering hatred and hostility among racial, national, ethnic, and religious groups poses a significant threat to democratic values and human rights. The research problem lies in the complex challenges faced by law enforcement and judicial systems in distinguishing between freedom of expression and criminally punishable acts, particularly where such acts involve the spread of manipulative or implicit content intended to influence a wide audience and incite it to pursue the destruction of an entire race, nation,

ethnic group, or religious community (or any part thereof). **The aim of the study** is to compare legal and linguistic criteria for the classification of incitement to genocide and the incitement of hatred. **The methodological framework** is based on general scientific and specialized methods, including systemic-structural analysis in examining the elements of the corpus delicti, the comparative legal method for correlating domestic legislation with international standards, and the contextual-interpretative method for analyzing judicial precedents. Particular attention is devoted to the potential of forensic linguistic expertise as a tool for determining the meaning, intent, and communicative direction of statements. **The scientific novelty** of the study lies in the development of an approach to differentiating between incitement to hatred and direct public incitement to genocide, grounded in a communicative-pragmatic analysis of speech that takes into account the speaker's intent, context, and potential impact on the audience. **The conclusions specify** the distinguishing features between direct public incitement to genocide and the incitement of hostility and hatred, formulated on the basis of a retrospective analysis of decisions of the International Criminal Tribunal for Rwanda, as well as judicial consideration of cases concerning Myanmar and Bosnia (during the period of the former Yugoslavia), which have formed the foundation of the modern understanding of such offenses. The study emphasizes the necessity of incorporating international experience in expert textual analysis into national legal practice in order to ensure objectivity and the inevitability of punishment for the dissemination of misanthropic ideologies. Additionally, it highlights the importance of interdisciplinary interaction between law and linguistics for enhancing the effectiveness of the qualification of the relevant criminal offenses.

Keywords: genocide, incitement to genocide, incitement of hatred, hate speech, forensic linguistic expertise, criminal liability, semantic-textual analysis, crimes against humanity; criminal offenses against electoral, labor, and other personal rights and freedoms of individuals and citizens.

Постановка проблеми

Розвиток сучасних цифрових технологій у період геополітичних конфліктів загострює проблему протидії інформаційним злочинам, які набувають пріоритетного значення для всіх правоохоронних систем у світі. Більшість інформаційних загроз спрямовані на дестабілізацію держав, на підрив довіри до інституцій та провокування соціального хаосу в часи політичної вразливості. Особливу загрозу становлять публічні заклики до геноциду та розпалювання ворожнечі, які через соціальні мережі та медіа здатні згуртувати й задіяти агресивно налаштовані групи населення. Приклади масштабних трагедій недавнього минулого, зокрема досвід Руанди, М'янми

та Балканського півострова, а також сучасні виклики, пов'язані зі збройною агресією та гібридними війнами, демонструють, що публічні висловлювання часто стимулюють масове фізичне насильство, порушення громадського правопорядку, радикальні дії відносно певних груп населення. Незважаючи на наявність міжнародно-правового інструментарію, алгоритм відмежування «мови ненависті» (розпалювання ворожнечі) від прямих закликів до знищення расових, національних, етнічних чи релігійних груп залишається дискусійним і стає завданням для експертних установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Переважна більшість наукових доробок зосереджена на лінгвістичних маркерах підбурювання (спонукання) до геноцидних і дискримінаційних дій, юридичній кваліфікації висловлювань та на аналізі цифрового (інформаційного) простору. Юридичний аспект закликів до геноциду висвітлений в праці Регіонального центру прав людини [3] й посібнику Вишнякової А., Гордона Грегорі С., Птащенко Дмитра [2]. На лінгвістичному аспекті розпалювання ворожнечі в межах експертизи зосереджені наукові доробки Ажнюка Л. В. [1]. Методичні рекомендації Доценко О. Л., Шутенко С. В., Юсупова В. В. присвячені комунікативно-прагматичному аналізу в судово-лінгвістичних дослідженнях, зокрема закликів до геноциду та висловлювань з ознаками розпалювання ворожнечі [4]. Попри численні наукові праці й дослідницькі роботи залишаються недостатньо розв'язаними питання методології розмежування ознак вказаних вище предметів дослідження й адаптації міжнародних стандартів доказування у справах за ст. 161 та 442 Кримінального кодексу (далі – КК) України.

Мета дослідження

Мета дослідження – зіставлення правових та лінгвістичних критеріїв кваліфікації закликів до геноциду та розпалювання ворожнечі, що передбачає виконання таких завдань:

1. Проаналізувати нормативно-правову базу для визначення юридичного складу кримінальних правопорушень за ст. 161 та 442 КК України.
2. Систематизувати мовленнєві маркери розпалювання ворожнечі та закликів до геноциду.
3. Дослідити міжнародну судову практику щодо закликів до геноциду й розпалювання ворожнечі як прецедентну базу для використання міжнародних стандартів експертної оцінки текстів у національній практиці.

Виклад основного матеріалу

Публічний заклик до геноциду й висловлювання з ознаками розпалювання ворожнечі кваліфікуються за різними статтями та належать до різних розділів КК України: ст. 161 «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками» є частиною Розділу V «Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина», натомість ст. 442 «Геноцид» входить до Розділу XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». Найменування статей та розділів Особливої частини КК України вказує на основну відмінність – суб'єктивну сторону злочинів. Так, прямий умисел ст. 161 КК України окреслюється спрямованістю вчинюваних дій: розпалювання етнічної, національної, расової чи релігійної ворожнечі; приниження національної гідності; показ переваги або неповноцінності громадян за ознакою їхнього ставлення до релігії, за національною або расовою належністю. У ст. 442 КК України прямий умисел полягає в меті повного або часткового знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи. Як бачимо, окрім відмінності, статті мають спільну рису – направленість на національну, етнічну, расову чи релігійну спільноту. Відповідно до викладеної інформації, у судовій практиці лінгвістичної експертизи постає питання розмежування текстів із закликами до геноциду та з розпалюванням ворожнечі.

Проаналізуємо міжнародний досвід експертної оцінки закликів до геноциду та розпалювання ворожнечі. Одним з найбільш відомих прикладів публічних закликів до геноциду є імперативне висловлювання *«Рубайте високі дерева!»*, виголошене в ефірі радіостанції «Вільне радіо й телебачення тисяч пагорбів» у 1994 році [2, с. 57-58]. Джерело його поширення свідчить про публічний характер. Процитований заклик був частиною матеріалів з ознаками пропаганди ненависті. У зазначеному прикладі граматично-синтаксичні форми й семантичне навантаження (з урахуванням культурного контексту, політичного дискурсу, а також можливості реципієнтів негайно зрозуміти зміст сказаного) речення має ознаки прямого заклику, що відповідає критеріям міжнародного законодавства щодо геноциду – ознакам прямого й публічного характеру. Європейська, американська чи азійська аудиторія може заперечити характеристиці заклику, зазначивши метафоричність, множинність інтерпретації тексту. Але таке заперечення помилкове. Чому? Аудиторія хуту одразу ідентифікувала контекст речення: по-перше, воно є частиною цілісного тексту, у якому наявна мова ворожнечі щодо етносу тутсі, по-друге, метафоричність чітко окреслена контекстом – *«високі дерева»* є алюзією на вищий зріст тутсі в порівнянні з хуту. Дієслово *«рубайте»* вжито в значенні *«знищуйте»*. Другий заклик до геноциду

«Винищуйте тарганів» [2, с. 100] був очевидним і однозначним для реципієнтів, оскільки контекстуально його пов'язували із втечею тутсі до Уганди в ХХ столітті внаслідок спалаху насильства щодо них. Далі може постати питання, як відрізнити заклик до геноциду від розпалювання ворожнечі, адже в указаній руандійській пропаганді містились висловлювання образливого, принизливого характеру честі й гідності етносу. Часто заклик до геноциду передує інформація, у якій наявні ознаки розпалювання ворожнечі, мови ненависті, хоча може виступати й окремим предметом дослідження. Така інформація може становити своєрідне підґрунтя заклику: пояснювати необхідність певних насильницьких дій; тенденційно негативно висвітлювати окрему групу людей, порівнюючи її з іншою групою, позитивно репрезентованою; вмотивовувати обмеження прав і свобод певної групи тощо. Цитовані вище заклики були однозначно сприйняті реципієнтами як спонукання до насильницьких дій шляхом фізичного знищення тому, що пропаганда ненависті (розпалювання ворожнечі) транслиувалась тривало, упродовж декількох років. Наприклад, у 1990 році в спеціальному виданні газети «Кангура» з'явилися «десять заповідей хуту», подібні наративи згодом поширили десятки дрібних видань. «Десять заповідей хуту» – це маніфест з ознаками розпалювання ворожнечі між тутсі та хуту, котрі виявлялись в приниженні позитивних якостей тутсі порівняно з хуту, настановах обмежувати права тутсі, висловленні неприязні та почуття сильної ворожнечі до них, розповсюдженні матеріалів із завідомо неправдивими вигадками тощо:

«1. Хуту повинні знати, що жінка-тутсі, ким би вона не була, служить інтересам своєї етнічної групи. Тому зрадником є будь-який хуту, хто робить наступне:

Одружується на тутсі

Заводить коханку-тутсі

Наймає жінку-тутсі в секретарі або на іншу роботу.

2. Всі хуту повинні знати, що дочки нашого народу набагато сумлінніші і гідніші в ролі жінки, дружини і матері. Хіба вони не найбільш прекрасні, більш щирі і не є найкращими секретарями?

3. Жінки хуту, будьте пильні і приводьте до тями своїх чоловіків, синів і братів.

4. Всі хуту повинні знати, що всі тутсі нечесні в бізнесі. Їхня єдина мета – національна перевага. Тому зрадником є будь-який хуту, що робить наступне

Має компаньйона-тутсі в бізнесі.

Вкладає свої або державні гроші в компанію, якою володіють тутсі.

Дає або бере в борг у тутсі.

Дає тутсі привілеї в бізнесі (видача ліцензії на експорт, банківського кредиту, надання ділянки для будівництва, пропозиція на участь в тендері тощо).

5. Стратегічні політичні, економічні, військові позиції, а також позиції в структурах безпеки повинні бути закріплені за хуту.

6. Хуту повинні складати більшість в сфері освіти, як серед учнів, так і серед викладачів.

7. Збройні сили Руанди повинні складатися виключно з хуту. Цей урок дали нам військові дії в 1990 році. Жоден військовий не може одружитися з тутсі.

8. Хуту повинні перестати жаліти тутсі.

9. Всі хуту, хто б вони не були, повинні бути об'єднані, залежати один від одного і піклуватися про долю своїх братів-хуту.

Хуту в Руанді і за її межами повинні постійно шукати друзів і союзників у Справі Хуту, починаючи зі своїх братів-банту

Вони повинні постійно протистояти пропаганді тутсі

Хуту повинні бути сильні і пильні перед обличчям своїх ворогів-тутсі.

10. Соціальна революція 1959 р., референдум 1961 р. й ідеологія хуту повинні вивчатися усіма хуту на всіх рівнях. Кожен хуту, що бере участь в переслідуванні своїх братів-хуту – зрадник для братів, які читали, поширювали і вивчали цю ідеологію» [8]. Процитований приклад розпалювання ворожнечі має декілька репрезентативних ознак: текст насичений спонуканнями, які спрямовані проти певної групи осіб – етносу тутсі («Хуту повинні», «будьте пильні і приводьте до тями», «повинні складати», «повинні бути закріплені», «повинні перестати жаліти», «повинні бути об'єднані, залежати один від одного і піклуватися про долю своїх братів-хуту», «повинні постійно шукати друзів і союзників», «Вони повинні постійно протистояти пропаганді», «повинні бути сильні і пильні перед обличчям своїх ворогів-тутсі» тощо); наявне узагальнення («всі хуту повинні», «всі тутсі нечесні в бізнесі») й стереотипізація (використання мовних кліше «вороги», «зрадники», висловлення упередження щодо групи тощо); спонукання (заохочення) хуту до обмеження прав тутсі в галузях освіти, політики, економіки, війська, міжособистісних відносин та до встановлення привілеїв хуту залежно від етнічної належності тощо.

Розглянемо інший приклад. Згідно з Доповіддю ООН, дії військовослужбовців М'янми містять ознаки геноциду, що потребують подальшого розслідування. Тим часом британські та американські біженці рохінджа подали до суду на «Facebook» (компанію «Meta») за дозвіл на поширення дописів з дезінформацією та пропагуванням насильства. Юридична скарга містить приклади таких текстів: «Ми повинні боротися з ними так, як Гітлер боровся з євреями»; «Налийте палива та підпаліть, щоб вони могли швидше зустрітися з Аллахом» [9]. Як бачимо, наведені приклади мають образність, метафоричність, містять історичну аналогію, проте з урахуванням суспільно-політичної ситуації в країні набувають контексту знищення етносу шляхом позбавлення життя. У вільному доступі в інтернеті

можна знайти дослідження журналістів, правозахисних організацій, науковців щодо мови ненависті (розпалювання ворожнечі) й закликів до геноциду, утім рішення чи вироку міжнародного суду ще не винесено.

Варто згадати також мову ненависті під час Боснійської війни 1992-1995 років. Міжнародний кримінальний трибунал з питань колишньої Югославії визнав геноцидом масові вбивства боснійських мусульман в Сребрениці під командуванням генерала Ратко Младича. Його промова від 11 липня 1995 року, виголошена під час заходу сербських збройних сил до Сребрениці, стала частиною доказу наміру знищити вищезгадану групу: *«Ось ми 11 липня 1995 року в сербській Сребрениці. Напередодні ще одного великого сербсько-го свята ми даруємо це місто сербському народові. Нарешті настав час помститися туркам у цьому регіоні»* [10]. Згідно з міжнародними оцінками, називання боснійських мусульман «турками» було складовою тактики дегуманізації групи, адже вона пов'язувала їх з історичним ворогом. Імперативне висловлювання зі значенням помсти спонукає до насильницьких дій, що в сукупності з дегуманізацією та позиціонуванням належності міста сербам контекстуально окреслює форму цих дій – фізичну розправу.

Отже, зазначені приклади зосереджують увагу на таких особливостях: конкретна промова може сприйматися як пряма в одній країні, а в іншій – залишитися незрозумілою, з множинними інтерпретаціями; заклик до геноциду спонукає до вчинення насильницьких дій відносно групи осіб, а розпалювання ворожнечі викликає почуття ненависті до неї, тобто заклик має бути спрямований на знищення певної групи, а не її дискримінацію. Водночас огляд міжнародних розслідувань і вироків показує, що рішення виносяться частіше в справах мови ненависті (розпалювання ворожнечі), натомість визнання злочинами закликів до геноциду залишаються поодинокими випадками, складними в обвинуваченні через використання фігурантами евфемізмів, перифразів, художніх засобів і стилістичних фігур у мовленні.

Висновки

Зважаючи на певні складнощі з доказуванням наявності закликів до геноциду та розпалювання ворожнечі, їх розмежуванням, пропонуємо низку основних ознак, що дозволяють ідентифікувати вищезазначене:

1. Ознаки закликів до геноциду:

- 1) використання граматичних, синтаксичних, семантичних та інших форм заклику;
- 2) спрямованість заклику до фізичного або біологічного знищення;
- 3) заклик стосується групи, яка захищена Конвенцією про запобі-

гання злочину геноциду та покарання за нього (етнічної, національної, расової, релігійної);

4) наявність публічного комунікативного характеру інформації;

5) заклик має бути прямий: можливість аудиторії негайно зрозуміти зміст висловлювання;

6) об'єктивність аналізу висловлювання залежить від урахування культурного, соціального, історичного контекстів, мовного сприйняття реципієнтів та фактичних обставин.

II. Розпалювання ворожнечі та ненависті:

1) форма висловлювання не обмежується закликом;

2) протиставлення «свій – чужий»: позитивний (правильний, привабливий) образ одної групи осіб порівнюється з негативним образом іншої групи;

3) апелювання до соціальних стереотипів, упереджень і дискримінацій; використання негативних характеристик, дегуманізації або заперечення позитивного;

4) уживання лексичних маркерів (етнофолізмів; метафор дегуманізаційного характеру; образливого, принизливого забарвлення слів, лексики з негативною конотацією тощо);

5) спонукання (підбурювання) до насильницьких дій або (та) виправдовування таких дій стосовно певної групи осіб у зв'язку з їх належністю до конкретної раси, етносу, нації, релігії тощо; спонукання (підбурювання) до обмеження прав одної групи або встановлення привілеїв іншої.

Окреслений перелік ознак не є вичерпним, а лише зауважує найпоширеніші й типові вияви закликів до геноциду й висловлювань з ознаками розпалювання ворожнечі та ненависті. Варто зауважити, що здійснений аналіз розбіжностей текстів з ознаками правопорушень за ст. 161 та 442 КК України є побіжним та потребує ґрунтовного вивчення досвіду дослідження як в межах українського права, так і міжнародного.

Аналіз судових рішень, вироків, розглядів міжнародних судів може сприяти українським правоохоронним органам у визначенні підстав та умов відповідальності за заклики до геноциду.

Розпалювання ворожнечі та заклики до насильства підбурюють й заохочують суспільство толерувати й брати участь у вчиненні злочинів проти інших народів, націй і держав.

Перед усіма правоохоронними системами світу поставлено завдання зупинити пропаганду дискримінації й насильства, спонукання до вчинення таких дій та забезпечити справедливе покарання винних.

Список використаних джерел:

1. Ажнюк Л. Мова ворожнечі й політкоректність у сучасній суспільнополітичній комунікації. *Мовознавство*. 2024. № 2. С. 9–23. DOI: <https://doi.org/10.33190/0027-2833-335-2024-2-002>.

2. Вишнякова А., Гордон Г. С., Птащенко Д. Заклики до геноциду: притягнення пропагандистів до відповідальності. Міжнародний досвід та українське право. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 136 с.

3. Геноцид в Україні: Юридичний аналіз підбурювання до геноциду та знищення української ідентичності. Регіональний центр прав людини (RCHR). Київ, 2022. 160 с. URL: https://rchr.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/henotsyd_v_ukraini_yurydychnyy_analiz_final.pdf (дата звернення: 19.04.2026).

4. Доценко О. Л., Шутенко С. В., Юсупов В. В. Науково-методичні засади реалізації дискурсивного та комунікативно-прагматичного аналізу під час проведення судово-лінгвістичної експертизи : метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2026. 65 с.

5. Етнічна група в М'янмі подала до суду на Facebook через ворожі висловлювання. *Hromadske.ua*. URL: <https://hromadske.ua/posts/etnichna-grupa-v-myanmi-podala-do-sudu-na-facebook-cherez-vorozhi-vislovlyuvannya-vima-gayut-dollar150-mlrd-kompensaciyi> (дата звернення: 19.04.2024).

6. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. *Офіційний вісник України*. 2024. № 42. Стор. 205. Ст. 2577.

7. Народ рохінджа судитиметься з Facebook через мову ворожнечі. *Zmina.info*. URL: <https://zmina.info/news/narod-rohindzha-sudytumetsya-z-facebook-cherez-movu-vorozhnechi/> (дата звернення: 19.04.2024).

8. Genocide in Rwanda: A Collective Memory / ed. by J. A. Berry, C. P. Berry. Washington, D.C. : Howard University Press, 1999.

9. Myanmar: Facebook's systems promoted violence against Rohingya. *Amnesty International*. 2022. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/> (дата звернення: 19.04.2024).

10. Prosecutor v. Ratko Mladić, Case No. IT-09-92-T, Transcripts of 17 May 2012. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. URL: <https://www.icty.org/x/cases/mladic/trans/en/120517IT.htm> (дата звернення: 19.04.2024).

References:

1. Azhniuk L. (2024). Mova vorozhnechi yi politikorektnist u suchasni suspilnopolitychnii komunikatsii [Hate speech and political correctness in modern socio-political communication]. *Movoznavstvo*, (2), 9–23. DOI: <https://doi.org/10.33190/0027-2833-335-2024-2-002> [in Ukrainian].

2. Vyshniakova A., Hordon H. S., Ptashchenko D. (2024). Zaklyky do henotsydu: prutyagнення propahandystiv do vidpovidalnosti. Mizhnarodnyi dosvid ta ukrainske pravo [Incitement to genocide: bringing propagandists to justice. International experience and Ukrainian law]. Kyiv: Yurinkom Inter. 136 p. [in Ukrainian].

3. Henotsyd v Ukraini: Yurydychnyi analiz pidburiuvannya do henotsydu ta znyshchennia ukrainskoi identychnosti (2023). [Genocide in Ukraine: A legal analysis of incitement to genocide and the destruction

of Ukrainian identity]. Regional Center for Human Rights (RCHR). Kyiv. 84 p. URL: https://rchr.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/henotsyd_v_ukraini_yurydychnyy_analiz_final.pdf (accessed: 19.04.2024) [in Ukrainian].

4. Dotsenko O. L., Shutenko S. V., Yusupov V. V. (2026). Naukovo-metodychni zasady realizatsii dyskursyvnoho ta komunikatyvno-prahmatychnoho analizu pid chas provedennia sudovo-linhvistychnoi ekspertyzy: metod. rek. [Scientific and methodological principles of discursive and communicative-pragmatic analysis during forensic linguistic examination: guidelines]. Kyiv: Natl. Acad. of Internal Affairs. 65 p. [in Ukrainian].

5. Etnichna hrupa v Mianmi podala do sudu na Facebook cherez vorozhi vyslovliuvannia (2024). [An ethnic group in Myanmar sued Facebook over hate speech]. *Hromadske.ua*. URL: <https://hromadske.ua/posts/etnichna-grupa-v-myanmar-podala-do-sudu-na-facebook-cherez-vorozhi-vislovlyuvannya-vima-gayut-dollar150-mlrd-kompensaciyi> (accessed: 19.04.2024) [in Ukrainian].

6. Konventsiia pro zapobihannia zlochynu henotsydu ta pokarannia za noho (2024). [Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, (42), 205, Art. 2577 [in Ukrainian].

7. Narod rokhindzha sudytymetsia z Facebook cherez movu vorozhnechi (2024). [Rohingya people to sue Facebook over hate speech]. *Zmina.info*. URL: <https://zmina.info/news/narod-rohindzha-sudytymetsya-z-facebook-cherez-movu-vorozhnechi/> (accessed: 19.04.2024) [in Ukrainian].

8. Berry J. A., Berry C. P. (Eds.). (1999). *Genocide in Rwanda: A Collective Memory*. Washington, D.C.: Howard University Press [in English].

9. Myanmar: Facebook's systems promoted violence against Rohingya (2022). Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/> (accessed: 19.04.2024) [in English].

10. Prosecutor v. Ratko Mladić (2012). Case No. IT-09-92-T, Transcripts of 17 May 2012. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. URL: <https://www.icty.org/x/cases/mladic/trans/en/120517IT.htm> (accessed: 19.04.2024) [in English].

Надійшла до редакції / Received: 06.04.2026

Отримана після доопрацювання / Received after revision: 24.04.2026

Прийнято до друку / Accepted for publication: 28.04.2026

Опубліковано / Published: 29.05.2026

Фінансування: відсутнє / Funding: none.

Конфлікт інтересів: автор(и) заявляє(ють) про відсутність конфлікту інтересів / Conflict of interest: the author(s) declare no conflict of interest.

Дотримання етичних норм: дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності / Ethical compliance: the study was conducted in accordance with the principles of academic integrity.

Дані дослідження: усі дані, необхідні для обґрунтування висновків, наведено у статті / Research data: all data necessary to substantiate the conclusions are presented in the article